

Nr 48.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april 1921 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts dels i statsverkspropositionen dels ock i proposition nr 2 om tilläggsstat för år 1921 gjorda framställningar om rikets allmänna kartverk ävensom en i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

1:o.

I den till riksdagen den 7 januari 1921 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t i punkt 102 under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen dels medgiva, att benämningarna å de i kartverkets ordinarie avlöningsstat och övergångsstat upptagna befattningarna såsom geodet, kartograf och topograf ändras till statsgeodet, statskartograf och statstopograf; dels godkänna sådana ändringar i ordinarie avlöningsstaten för rikets allmänna kartverk, att tillämpas från och med år 1922, att där uppföras ytterligare två statsgeodetbefattningar med avlöning lika med de nuvarande samt att anslagsposten till arvoden åt extra personal, gratifikationer åt rit- och gravörelever samt vikariatsersättningar höjes från 26,500 kronor med 3,000 kronor till 29,500 kronor; dels vid bifall härtill öka det bestämda anslaget till avlöningar vid rikets allmänna kartverk från 212,045 kronor med 11,000 kronor till 223,045 kronor; dels ock öka reservationsanslaget till kartarbeten m. m. vid rikets allmänna kartverk från 201,800 kronor med 21,900 kronor till 223,700 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet i ämnet.

Ordinarie anslaget till rikets allmänna kartverk upptages i årets riksstat sålunda:

avlöningar, <i>bestämt anslag</i>	kronor	212,045
ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	»	41,155
kartarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>	»	201,800

Summa kronor 455,000

Kartverket är organiserat på tre avdelningar, den geodetiska, den topografiska samt avdelningen för ekonomiska arbeten och stomkartarbeten. Den geodetiska avdelningen står under ledning av professorn vid generalstaben, vilkens avlöning är uppförd å generalstabens stat och alltså icke å kartverkets. Vid avdelningen äro å kartverkets stat anställda två observatorer med avlöning enligt andra normalgraden samt sex geodeter med avlöning såsom första gradens tjänstemän. I kartverkets stat upptages även en post å 26,500 kronor till arvoden åt extra personal, gratifikationer åt ritar- och gravörelever samt vikariatsersättningar. Från denna post utgå bland annat arvoden till en geodetaspirant med 3,000 kronor och till extra arbetskraft vid geodetiska avdelningen med 2,000 kronor.

För kartverket fastställles årligen av Kungl. Maj:ts inkomst- och utgiftsstat, uti vilken de till kartarbeten m. m. tillgängliga medlen fördelas å de olika avdelningarna. Enligt staten för år 1920 var härav till den geodetiska avdelningens arbeten anvisat

till fältarbeten	kronor	57,100
» städning m. m. samt uppvärmning och lysning	»	1,000

Summa kronor 58,100.

På Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen därjämte anvisat till diverse behov vid rikets allmänna kartverk ett anslag å extra stat för år 1921 till belopp av 25,000 kronor, varav 5,000 kronor avsetts till ökade resekostnader vid den geodetiska avdelningen. Det bör även erinras, att i det av riksdagen på grund av Kungl. Maj:ts proposition nr 196 år 1920 anvisade anslag å tilläggsstat å 66,000 kronor till ökade kostnader för dagtraktamenten ingick ett belopp av 28,200 kronor, avsett för kartverkets behov. Härav voro 5,400 kronor beräknade för den geodetiska avdelningen.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 37, av herr *Andersson, Gunnar*, vari hemställts, att riksdagen behagade besluta att hos Kungl. Maj:ts anhålla om utarbetande och föreläggande för riksdagen snarast möjligt av förslag till allmän plan för den fort-

Motion.

satta kartläggningen av rikets land- och sjöterritorium samt till organisation av ett civilt rikskartverk för denna kartläggnings genomförande, ävensom förslag till ett gemensamt ordnande av utbildningen för blivande tjänstemän inom detta rikskartverk och inom lantmäteriet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, hänvisas till motionen.

Utskottet.

Utskottet har funnit lämpligt att innan utskottet ingår på Kungl. Maj:ts förevarande framställning till behandling upptaga den av herr Gunnar Andersson väckta motionen.

Efter att hava sökt påvisa de brister, som enligt motionärens uppfattning vidlåder såväl de av rikets allmänna kartverk (lantkartverket) som de av sjökartverket utgivna kartorna, därvid motionären gör gällande, att bristerna till avsevärd del äro att hänföra till den nuvarande organisationen med civil och militär personal med därav följande brist på enhetlighet och kontinuitet i arbetet, förordar motionären uppgörande av en allmän plan för den fortsatta kartläggningen av rikets land- och sjöområde med hänsyn till de särskilda kartornas olika ändamål. För denna plans genomförande ifrågasätter motionären vidare en sammanslagning av lant- och sjökartverken till ett rikskartverk. Med avseende å organisationen anser motionären, att detta kartverk bör till undvikande av det nuvarande så kallade passagesystemet utrustas med uteslutande civil personal i mera stadigvarande ställning. Slutligen framhålles i motionen lämpligheten och önskvärldheten av ett gemensamt ordnande av undervisningen vid det föreslagna rikskartverket och inom lantmäteriet.

Såsom motionären jämväl erinrat har frågan om organisationen och arbetssättet vid rikets allmänna kartverk vid flera föregående tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Sålunda uttalade riksdagen år 1912 vid granskning av Kungl. Maj:ts förslag om lönerreglering för rikets allmänna kartverks personal, att riksdagen icke kunnat undgå finna, att den dåvarande organisationen — vilken i huvudsak är densamma som den nuvarande — och arbetssättet vid kartverket icke vore i alla avseenden ändamålsenliga. Till avhjälpande av de brister, som härvid förefunnnes hade, anförde riksdagen vidare, visserligen reformer tid efter annan vidtagits men orsaken att de fortfarande syntes bestå låge enligt riksdagens mening i att reformerna städse varit endast partiella, aldrig blivit byggda på en allsidig utredning, som tog organisationsfrågan i ögonsikte ända från grunden.

Syftet med den föreliggande motionen synes åtminstone i viss mån sammanfalla med vad riksdagen på sätt ovan nämnts redan uttalat.

Utan att taga ställning till de av motionären uppdragna riktlinjerna för kartarbetenas organisation m. m. — något som i ärendets nuvarande läge är för utskottet fullständigt omöjligt så mycket mer som från sakkunnigt håll vissa motskäl framhållits, vilka utskottet icke kunnat undgå tillmäta betydelse — synes utskottet särskilt motionärens tanke på åvägbringande av ett grundläggande kartmaterial med beaktande från början av de särskilda synpunkter, som kunna vara av avgörande betydelse för kartmaterialets vidare bearbetning i ena eller andra riktningen, förtjänt av uppmärksamhet.

Emellertid har på sätt framgår av berörda statsrådsprotokoll departementschefen sin uppmärksamhet riktad på kartverkets organisationsfråga.

Vid sådant förhållande har utskottet ansett sig sakna anledning tillstyrka någon särskild riksdagens skrivelse i ämnet.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning avser uppförande i staten för rikets allmänna kartverk av ytterligare två geodetbefattningar (fältmätare) ävensom för att möjliggöra anställande året om av två extra biträden en höjning i anslagsposten till arvoden åt extra personal m. m. av tillhoppa 3,000 kronor. Då avlöningen till geodet utgör 4,000 kronor, skulle det bestämda anslaget till avlöningar vid kartverket komma att undergå en förhöjning med sammanlagt 11,000 kronor. Härjämte begäres en höjning i reservationsanslaget till kartarbeten m. m. vid kartverket med 21,900 kronor. Den däri ingående posten till fältarbeten jämte för ändamålet anvisat extra ansiag är för närvarande beräknad för 8 geodeter efter i genomsnitt 7,800 kronor för varje. Med anledning dels av de föreslagna två nya fältmätarbefattningarna och dels av att anslaget för varje sådan befattning på grund av höga resekostnader och hantlangningspris ansetts böra utgå med ett till 10,000 kronor förhöjt belopp skulle hela anslaget till fältmätare uppgå till 100,000 kronor, vartill borde läggas ett beräknat belopp av 8,000 kronor till inspektion. Totalbeloppet uppgår sålunda till 108,000 kronor. Härav har departementschefen emellertid icke ansett mer än 80,000 kronor böra uppföras å ordinarie stat medförande en ökning i det ordinarie reservationsanslaget av ovanberörda belopp, 21,900 kronor. Återstoden eller 28,000 kronor har föreslagits att uppföras på extra stat. I samband med de föreslagna förändringarna i kartverkets stat skulle enligt förslaget ifråga benämningarna på de i staten upptagna befattningarna såsom geodet, kartograf och topograf ändras till statsgeodet, statskartograf och stats-topograf.

Utskottet har av utredningen i ärendet blivit övertygat om behovet

av de föreslagna nya geodetbefattningarna. Med hänsyn härtill och då såsom i statsrådsprotokollet framhållits, de geodetiska arbetena torde vara grundläggande för all kartläggning och lika nödvändiga huru än kartverket blir organiserat och vare sig de ekonomiska kartarbetena fortsättas eller icke, biträder utskottet förslaget i nu angivet avseende. Icke heller ger Kungl. Maj:ts framställning i övrigt anledning till någon utskottets erinran. Om det begärda extra anslaget å 28,000 kronor gör utskottet hemställa under nästföljande punkt.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet nu

1) att riksdagen må

dels medgiva, att benämningarna å de i kartverkets ordinarie avlöningsstat och övergångsstat upptagna befattningarna såsom geodet, kartograf och topograf ändras till statsgeodet, statskartograf och statstopograf;

dels godkänna sådana ändringar i ordinarie avlöningsstaten för rikets allmänna kartverk, att tillämpas från och med år 1922, att där uppföras ytterligare två statsgeodetbefattningar med avlöning lika med de nuvarande samt att anslagsposten till arvoden åt extra personal, gratifikationer åt ritar- och gravörelever samt vikariatsersättningar höjes från 26,500 kronor med 3,000 kronor till 29,500 kronor;

dels vid bifall härtill öka det bestämda anslaget till avlöningar vid rikets allmänna kartverk från 212,045 kronor med 11,000 kronor till 223,045 kronor;

dels ock öka reservationsanslaget till kartarbeten m. m. vid rikets allmänna kartverk från 201,800 kronor med 21,900 kronor till 223,700 kronor.

Bifallas dessa förslag, kommer ordinarie anslaget till rikets allmänna kartverk att upptagas sålunda:

avlöningar, <i>bestämt anslag</i>	kronor 223,045
ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	» 41,155
kartarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>	» 223,700
	Summa kronor 487,900.

2) att den i ämnet väckta motionen ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o.

Under punkt 103 i nionde huvudtiteln har vidare Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för diverse behov vid rikets allmänna kartverk å extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 95,800 kronor.

Härjämte har Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 7 januari 1921 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1921 (nr 2) under åberopande av det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag i punkten 39 under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att till diverse behov vid rikets allmänna kartverk anvisa å tilläggsstat för år 1921 ett reservationsanslag av 41,200 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet.

Till diverse behov vid rikets allmänna kartverk ifrågasättes i förevarande framställning ett extra anslag för år 1922 av sammanlagt 95,800 kronor. Anslaget har beräknats på följande sätt:

Utskottet.

ökade fältarbetskostnader vid geodetiska avdelningen	kronor	28,000
» » » topografiska »	»	17,600
» » » ekonomiska »	»	20,200
» kostnader för övningsavdelningens ritkurs	»	3,000
ökade kostnader för bränsle, belysning m. m.	»	10,000
biträde vid den topografiska avdelningen för tillsyn och vård av förråd av kartor m. m.	»	2,000
anskaffning av instrument för geodetiska avdelningen	»	15,000

Summa kronor 95,800.

Förstnämnda anslag har utskottet redan tillstyrkt under punkt 1 härövan. Vad angår de därpå följande två posterna utgöra dessa sammanlagda beloppet av utav riksdagen å tilläggsstat för år 1920 och extra stat för år 1921 beviljade anslag för samma ändamål. Posten till biträde vid den topografiska avdelningen m. m. är upptagen till samma belopp som för innevarande år. Anslaget till instrument för geodetiska avdelningen sammanhänger med den under punkt 1 här ovan tillstyrkta utökningen av denna avdelnings personal.

Å tilläggsstat för år 1921 begäres härjämte ett anslag av 41,200 kronor. Härav äro 28,200 kronor eller samma belopp, som förra året beviljades, avsedda till ökade kostnader vid alla kartverkets avdelningar på grund av höjda dagtraktamenten. Av återstoden beräknas 3,000

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 10 saml. 24 häft. (Nr 47—49).

kronor till ökade kostnader för övningsavdelningens ritkurs och 10,000 kronor till ökade bränslekostnader.

Med hänsyn till de sedan propositionens avlåtande inträffade starka prisfallen å bränsle har utskottet ansett det till ökade bränslekostnader upptagna anslaget böra sänkas till 5,000 kronor för vardera av åren 1921 och 1922. I övrigt synes den i ärendet verkställda utredningen giva vid handen, att behov föreligger av de begärda anslagsbeloppen. Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning

a) för diverse behov vid rikets allmänna kartverk å extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 90,800 kronor.

b) till diverse behov vid rikets allmänna kartverk anvisa å tilläggsstat för år 1921 ett reservationsanslag av 36,200 kronor.

Stockholm den 29 april 1921.

På jordbruksutskottets vägnar:

AABY ERICSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 47.

Reservation

av herr *Andersson, Gunnar*, som under 1:o) yrkat, att utskottet i konsekvens med det uttalande, som av utskottet gjorts å sidorna 6 och 7 i motiveringen angående kartverkens fortsatta arbeten och deras organisation, då alltjämt från departementschefens sida intet åtgjorts med anledning av riksdagens uttalande i ärendet 1912, i sin hemställan å sid. 8 bort giva punkt 2 följande lydelse:

2) att riksdagen må hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och föreläggande för riksdagen snarast möjligt av förslag till allmän plan för den fortsatta kartläggningen av rikets land- och sjöterritorium samt till sådana förändringar i kartverkens organisation, som kunna därav vara betingade.